

Stemmer, der kan forandre

Terapi med børn på grundlag af social konstruktionisme

*Tuning into the Voices of Influence:
The Social Construction of Therapy with Children.*

Elsbeth McAdam 1)

Indledning:

Koloniserer og marginaliserer vi børnene?

Jeg kom til at undre mig over, hvorfor vi på vort program har et møde med overskriften: **Terapi med børn:** hvad særligt er der ved børn? Ganske vist er der mange, der finder det vanskeligt at inddrage børn i familierapi, men hvorfor? Det må der sikkert være flere forklaringer på.

Jeg begyndte med at se på det spørgsmål, om børn er marginaliserede medlemmer af vore samfund. Når vi tænker på de almindeligt gældende anskuelser om børn, kan vi måske forstå børns stilling i samfundet. Hvordan lyder de gængse forskrifter for børns opførsel, særlig når der er voksne til stede? Disse forskrifter vil naturligvis være forskellige i forskellige kulturer. I Storbritannien lyder nogle af forskrifterne: børn skal ses, men ikke høres; de skal være velopdragne; de er for unge til at have begrundede meninger; de må kun sige noget, når man taler til dem; de skal være lydige; de skal gå ud og lege stiltørdigt, mens de voksne taler sammen, og så videre. Ved siden af dette kan terapeuter have andre forudfattede opfattelser om børns kognitive umodenhed og om, at deres sprog er utilgængeligt; som terapeuter kan vi føle os nødt til at kommunikere med dem gennem deres tegning eller leg. Måske vil vi også skåne dem for at skulle tale om skræmmende oplevelser, som de har været igennem. Dersom disse ting indgår i terapeuters og/eller forældres grundlæggende præmisser, kan børn opleve, at man ikke giver dem nogen stemme, eller at de ikke har en stemme, som voksne tilhørere kan høre.

Måske bliver børn altså marginaliserede. Og det er derfor, at de må have deres særlige område i terapien. Men hvad er det vi gør ved at kategorisere dem, ved at definere dem som noget

specielt, måske endda noget vanskeligt? Marginaliserer vi dem så stadigvæk, men på en anden måde? Er det til gavn for dem? Hvordan får vi et samspil i gang med dem, hvis vi gør dem til noget specielt og ikke til mennesker, hvis stemmer vi må høre på og være opmærksomme på lige som alle andres? Isolerer vi dem ved at gøre dem til noget specielt? Børn har en dyb følelse af samhørighed - samhørighed med familie, med klassen, med venner. De lades sjældent alene, så der er altid nogen, de er knyttet til. Der er tilknytningen mellem mor og barn, far og barn, søster og broder, søster og søster. Når der opstår en kritisk situation, fjerner vi ofte børnene fra disse tilknytninger og fokuserer på dem som dem der har problemer, i stedet for at fokusere på dem i forhold til deres primære netværk. Ved at opfatte det enkelte barn som et problem tingsligger vi barnet og bryder ind i dets tilknytningsforhold. Vi hører ikke tilknytningens stemme.

I systemisk eller social-konstruktionistisk terapi 2) ønsker vi at genskabe tilknytningen mellem barnet og andre personer og at lytte efter alle barnets og dets omgivers stemmer.

Til tider er der behov for individuel samtale med barnet. Så er det vigtigt at se denne samtale som en kommunikation. En måde, hvorpå det kan ske, er når barnets leg giver et håndgribeligt resultat, for eksempel en tegning eller en lerfigur, som kan vises frem. Under samtalen kan terapeuten **overraskes** over det, som barnet har skabt, og over den betydning det har for barnet. Barnet vil fortælle, hvad der gerne må vises frem og hvad der er privat. I næste session er det forældrenes tur til at se, hvad barnet har frembragt, og blive overraskede og beundre det og prøve at forstå, hvad det

indeholder. Deres overraskelse og beundring vil skabe en glad og varm stemning mellem dem og barnet.

1) Consultant Child and Family Psychiatrist, Bethel Hospital, Norwich, England; Affiliate, Kensington Consultation Center International, London, England.

Artiklen, der er fra 1995 og hidtil upubliceret, er stillet til STOK's rådighed af forfatteren. Oversættelse ved Knud Munck 1996.

2) Den sociale konstruktionismes princip er: at individet betragtes i relation til sin omverden, - at individet formulerer sin fortælling om sig selv i forhold til verden og derved får identitet. (O.a.)

Netværker. - Barnet og omgivelserne

Vi lever allesammen i tilknytningsforhold. Vor selvopfattelse udvikles gennem disse tilknytninger i fælles handling, i mange forskellige sammenhænge. Vor opfattelse af vor moralske identitet udvikles ved, at vi sætter os i et menneskes sted og forstår, hvordan man bør handle i denne relation. På mange måder er det mere frugtbart at tænke på begrebet identitet hos børn (såvel som hos voksne) som **vi-dentiteter**, der er i stadig bevægelse, og som hele tiden skabes gennem vore handlinger og samtaler med andre.

Den vi-dentitet, som barnet får i skolen i forholdet til lærere og kammerater, kan være den samme, som skabes i hjemmet, eller være forskellig derfra. Vor væremåde og hvilke historier vi fortæller afhænger af hvilken sammenhæng det foregår i og hvem vi taler med. De vi-dentiteter, vi skaber, vil være afhængige af kontekst og relatio-

ner. (Der er dog historier, som bevarer, hvad vi kalder deres identitet, i form af et konstant eller permanent præg, også når vi fortæller og genfortæller dem).

Problemer omkring børn bliver ofte fremdraget i flere forskellige sammenhænge. For eksempel vil lærere ofte tale med forældre om, at deres barn giver problemer og forstyrrer i klassen. I denne situation er det ofte frugtbart at skabe et samarbejde mellem alle de parter, der har tilknytning til barnet og berøres af dets problemer; de forskellige grupper får herigennem følelsen af at blive hørt og værdsat, og der opstår nye videntiteter. Disse gruppers samtaler danner en kontekst, hvori nye historier kommer frem og kan inddrages i alle sammenhænge omkring barnet. Det bliver lettere at løse problemerne, når de involverede finder sammen om at dele opgaverne og mestre situationen.

Her følger et eksempel på terapeutisk arbejde med en drengs omgivelser. Drengen var i skolen blevet betragtet som en forstyrrende og vanskelig elev. Skolens ledelse havde talt med moderen og tilkaldt en skolepsykolog. Det indtryk, psykologen fik ved mødet, var, at den dreng, det handlede om, var en stakkels forsømt lille fyr, der aldrig var ren i tøjet og så snavset og sølle ud. Når som helst der faldt kritiske ytringer, tog psykologen drengen i forsvar. Lærernes indtryk var, at drengen var svær at styre og urolig i timerne; psykologens opfattelse af drengen som et forsømt barn havde gjort stærkt indtryk på lærerne, så de følte, at de måtte skåne ham. Moderen havde den opfattelse, at skolen ikke havde sat tilstrækkeligt ind på at hjælpe drengen med hans ret betydelige læsevanskeligheder. Drengen sagde selv, at han havde det godt, men at han blev drillet, fordi han ikke kunne læse.

Der var således stor forskel på psykologens, skolens og forældrenes syn på drengens problemer. Adskillige drøftelser havde fundet sted, men på tommandshånd, og uden at man var kommet ret meget videre, idet der ikke var blevet skabt noget fælles sprog eller forståelse for de overvejelser, de forskellige parter gjorde sig. Drengens snavsethed fik skolepsykologen til at tænke på efterkrigstidens afsavn, forsømthed og fattigdom, mens moderen så det som udtryk for, at "drenge er drenge: de er altid beskidte". Drengens indlæringsproblemer blev også betragtet meget

forskelligt. Moderen mente, at sproglig færdighed og intelligens hørte sammen: drengens fader var gået ud af skolen som fjortenårig uden at være ret god til at læse eller skrive, men klarede sig særdeles godt i et utraditionelt erhverv, som drengen hjalp ham med. Forældrene havde haft mange diskussioner om sønnen, og det var herefter, at moderen havde henvendt sig til skolen. For at hun skulle kunne se sig selv som en god moder var det blevet et behov for hende at få sønnen rubriceret som **indlæringshæmmet**. Efter at mødet havde fundet sted, anså skolen det for berettiget at bruge de samme disciplinære metoder over for drengen, som anvendtes over for de andre unge mennesker i skolen; lærerne indså, at de havde været overdrevent tilbageholdende i deres forsøg på at få styr på denne meget livlige dreng. De fik også øjnene op for, hvor snild han var til at løse problemer, og de erkendte, at han trængte til hjælp for sine læsevanskeligheder.

Gennem møder med denne dreng og de mennesker, der havde ansvaret for ham, blev der skabt nye og mindre problematiske videntiteter. Både drengen selv, de professionelle personer og forældrene fik herigennem mulighed for at komme videre med tingene hjemme og i skolen.

At høre barnets stemme

Under mine overvejelser om problemet med marginalisering af børnene kom jeg til at spekulere over, hvordan det kan gå til, at vi i terapien ikke giver børn en stemme. Jeg kom til at tænke over den række af erfaringer, som børn gør, før deres problemer bliver taget op. Sandsynligvis er der blevet klaget over dem i skolen, i hjemmet og i samtaler mellem de voksne i omgivelserne: "nu har han eller hun gjort det igen"; "ved du hvad han gjorde idag?" - "hvor er han vanskelig" og så fremdeles. Somme tider sker det, at terapeuten begynder at tale med forældrene om deres motiv til at søge terapi. Samtalerne hjemme eller i skolen drejer sig om de samme ting, og den lille person bliver i en uendelighed omtalt som "han" eller "hun". Samtalen bliver en monolog, og der bliver ikke meget ud af den dialog, der skulle give mening i barnets handlen. Der tales hele tiden om barnet, med meget lidt forståelse for, at barnet er et **jeg** med sine egne følelser, motiver og

meninger. Barnet bedømmes og kritiseres med ringe mulighed for at tage til genmæle.

Der er stor forskel på de rettigheder, forpligtelser og krav, der knytter sig til de personlige pronomener. Som et **jeg** har man mere ret til at være en person og til at eje en mening. Efter at jeg var kommet ind på at tænke over disse ting, har børn fortalt mig, at dette: hele tiden at blive omtalt som et **det**, får et barn til at føle, at det har meget lidt ansvarlighed eller selvstændighed. Barnet føler, at det ikke bliver hørt eller forstået. Måske er det en af de ting, vi som terapeuter altid kan prøve på, at give den unge ret til at tale og blive hørt som et **jeg**. Hvis vi giver barnet et stykke legetøj og beder det gå hen og lege, mens vi taler med moderen, kan det udløse en følelse af "**det-hed**" hos barnet.

Det er også vigtigt at tænke på sprogbrugen i det samfund, man befinder sig i. Hvordan bruges pronomenerne for eksempel i ChiShona eller i SiNdebele? Som sagt medfører forskellig brug af pronomener stor forskel i billedet af selvet - dets hensigter, dets moral, dets ansvar. Ved cirkulær udspørgen ændres opfattelsen af den enkelte person alt efter hvilken **stedordsposition** vi befinder os i. Når positionen ændres, får vi et nyt perspektiv på os selv.

I reglen oplever vi os selv i første eller anden person. Stilles der et direkte spørgsmål til os, oplever vi, at vi er i **jeg-positionen** eller i **du-positionen**. Det, der udtales i jeg-positionen, kan som regel ikke diskuteres, eftersom det må antages at have gyldighed for den der taler - for eksempel; jeg er træt, eller: jeg er sulten. Når der stilles cirkulære spørgsmål, placeres vi ofte i tredje position eller **han/hun-positionen**, så at vi kommer til at observere det perspektiv, hvori en anden person ser os. Herved bliver det lettere at få rede på, hvad der er blevet sagt, og at få forklaring på - eller begrundelse for - hvorfor en fortælling bliver fortalt. Men hvis der tales for meget i tredje person, og der ikke gives plads eller lejlighed til eftertanke, kan den person, som det drejer sig om, få følelsen af ikke at blive hørt, af at blive frataget rettigheder og blive et **det**. Hyppigst sker dette, når voksne skal beskrive de problemer, de oplever med et barn.

Hvis cirkulær udspørgen bruges på rette måde, kan der skabes nye fortællinger,

indhold er et andet. I denne position
 onens moralske og følelsesmæssige
 sekvenser, der kan forventes, og situa-
 anderledes betydning, det er andre kon-
 kaldt "vanskellig", har dette igen en
 teret af forældre eller lærere og blive
 Hvis et barn hører sig selv blive disku-
 lade være. -
 og jeg kan vælge at forandre mig eller
 der tager ansvar for mine handlinger,
 tales der i første person, det er mig selv,
 om mig selv: "jeg er vanskellig". Her
 kvenser, end hvis det er mig, der siger
 ing. Dette er helt anderledes konse-
 være skabt en følelsesmæssig spænd-
 som noget man selv vælger, og der vil
 hvad der føles som pligt, i stedet for
 handling i fremtiden bliver begrænset til
 men resultatet kan blive, at barnets
 barnet beskyldninger eller bebrejdelser,
 Læreren hensigt kan have været at give
 ter, som det måske ikke akcepterer.
 vanskellig", påføres der barnet en identit-
 eller en lærer siger til et barn: "du er
 Hvis for eksempel en af forældrene
 andre forpligtelser og anden mening.
 velsen af selv, med andre følelser,
 Hver af disse positioner vil ændre ople-
 bedre tilpas?

godt, for du så, han ville føle sig
 ke, positive følelser, når han opfører sig
 - Hvis du ville vise ham sådanne stær-
 stærke følelser, positive eller negative?
 - Hvorfor oplever han ellers sådanne
 men ganske vist også negativ måde?
 hos ham, en meget følelsesbetonet,
 effektiv måde at få dig til at blive
 dig af ham, har han altså fundet en
 - Så hvis din søn vil have dig til at tage
 enese tid jeg kan få for mig selv?")
 (Svar: "Så forsvinder jeg - det er den
 - Hvad gør du, når han er i godt humør?
 uartig?
 når han er i godt humør, end når han er
 - Synes du, at du tager dig mere af ham,
 så? og hvad sker der så?
 - Når han begynder at hyle, hvad gør du
 For eksempel:
 tekt, hvori den foregår
 forhold til de omgivelser og i den kon-
 frem til meningen med barnets adfærd i
 virkning og derpå prøver at spørge sig
 begynder med at spørge om adfærd og
 ser det. Dette bliver muligt, hvis man
 der ting, der foregår, og hvordan andre
 tænke over, hvordan det selv er med i
 Også barnet får herved anledning til at
 deltagelse i en hel række interaktioner.
 som giver en forståelse og en betydelig for-

kan barnet komme til at løre sig som et
 det, og som en, der er passiv og ikke
 tager ansvar for sine handlinger. Hvis
 man imidlertid ser barnets vanskellige
 adfærd i en større sammenhæng og
 søger at finde meningen med den, får
 barnet bedre mulighed for at reflektere
 over, hvad det har oplevet og hvordan
 det har reageret, og over hvordan omgi-
 velserne har handlet.

Hvordan ændrer barnets eller moderens
 stemme sig, når de taler sammen og
 begge taler i første eller anden person?
 Hvordan er denne forandring i sammen-
 hingning med når barnet skal fortælle
 andre, hvad moderen siger, og taler
 eller bliver omtalt i tredje person? Det
 er værd at tænke over disse forskelle,
 når man ser nærmere på, hvor meget
 fortællinger kan ændres, afhængigt af
 hvilken kontekst de fortællers i.

Sproget i relation til sociale normer

Når man skal begynde på en terapi, må
 man kende og respektere de kulturelle
 normer, der afgør, hvem der taler og
 hvornår de taler. Ud fra normerne, og
 ud fra det aktuelle tilfælde, hvem skal
 så fortælle historien? Hvordan skal man
 helst henvende sig til den enkelte delta-
 ger? Hvordan ville en fader opfatte det,
 hvis man stillede spørgsmål om ham til
 et af hans børn? Ville det være at tilsi-
 desætte normerne?

Det er derfor vigtigt at være opmærk-
 som på, hvilket moralsk indhold der, i
 den kultur, hvori man arbejder, knytter
 sig til stedet i forskellige positioner.
 Hermed tænker jeg på de retfærdigheder og
 pligter, der er knyttet sammen med
 pronomenet i første, anden og tredje
 person. Der er for eksempel stor forskel
 på betydningen og det moralske ind-
 hold af stedordenes positioner i kore-
 ansk og engelsk kultur.

Børn som deltagere i interviewet

At hensyn til de vanskelligheder, man
 kan opleve, når børn er med i terapien,
 vil jeg kort drøfte, hvordan man kan
 gøre for at få børn til at føle, at de har
 en stemme med i samtalen, så de ikke
 skal kede sig eller føle sig sat udenfor.
 Første gang familien kommer, beder vi
 børnene præsentere sig selv og de andre
 familiemedlemmer og sige, hvem de
 mener er bedst til at fortælle hvortof
 familien kommer. Derefter spørger vi
 børnene, hvad de tror, at denne person
 vil sige - om de er enige i det eller ej.

Folk beskriver for os nogle former for
 adfærd, der skaffer deres børn bebrej-
 delser eller gør, at de bliver gjort til
 syndebukke, fordi de er symptomberet-
 ne. Vi hører beskrivelser af, hvor unu-
 ligt det er at udholde det eller det symp-
 tom eller den adfærd hos bar-
 nel. Her kan det være vor opgave at
 sætte denne anekdotiske beskrivelse ind
 i en narrativ sammenhæng, der kan give
 daggrund for symptomet, så at menin-
 gen med det kan fremtræde i en større
 kontekst og i relation til et samspil.
 I det følgende skal gives et eksempel på

viser den.

Fra anekdote til narrativ beskrivelse

Børn sidder inde med mængder af
 information; de har synspunkter og ide-
 er, de er aktive deltagere i familielivet,
 og de har en masse at bidrage med til
 terapisaftalerne, både gennem det de
 siger og det de gør. Det sker tit, at de
 får bebrejdelser eller får sat bebrejdelser
 på sig som for eksempel **problema-
 tiske**. En del af vort arbejde med børn
 går ud på at prøve at finde mening i
 deres adfærd i den kontekst, hvori de

moderen til at svare.

han mente var bedst til at svare for ham
 og forstå ham. Han drejede ansigtet
 mod moderen for at udtrykke, at det var
 hun bedst til. Så bad vi moderen om at
 tale med drengens jeg-stemme, og stil-
 lede enkle spørgsmål, som drengen
 kunne forstå, som for eksempel hvor
 han gik i børnehaven, og moderen svare-
 de "jeg går..." Snart efter talte drengen
 selv, men når spørgsmålene blev for
 svære, viste han igen, at han ville have

præcise iagttagelser af forældrene, og hvad der sker i en familie. De gør Børn lægger i højeste grad mærke til. Børn indhold, der tillægges handlinger.

skellige sproglige spil, der foregår omkring me er det, der høres i de forskellige og hvilket moralsk indhold. Hvis stem- andre ord og med hvilken følelses-tone i hvilke sammenhænge med hvilke barnet bruger et ord, i hvilken kontekst, begynder at forstå den måde hvorpå Hvad betyder det? Det betyder, at vi adgang til barnets sproglige verden. historier der fortælleres, får vi således barnets kultur og mangfoldigheden i de Samtidig med, at vi begynder at forstå barnets kultur.

gørelse, hvor terapeuten træder ind i stedet for en proces af kulturel delagtig-

overværmer barnets særlige kultur, i vi som professionelle indoktrinerer eller skal blive en koloniseringsproces, hvor ligger en fare for, at terapi med børn eksperterne, "dem der ved bedst". Her der eksisterer en forestilling om, at vi er og fortolkninger af problemerne, fordi til at påtrykke andre vore forklaringer udgangspunkt er. Ellers kommer vi let spørgsmål for at forstå, hvad deres deres sproglige verden, og vi må stille kommunikere på. Vi må søge adgang til Børn har deres særlige, unike måde at lingstin og med brug af deres sprog. emterne ser den, ud fra deres udvik- sig om at forsøge at se verden som kli- menneskes sproglige verden. Det drejer cipper for hvordan man træder ind i et sen, gælder der de samme vigtige prin- Hvad enten klienten er barn eller vok- fra andre og samtidig er som alle andre. Mit svar er: Jeg tror, at de er forskellige Men er det så forskel på børn og andre?

Barnets sproglige verden

moderen hendes ret. om, hvordan man løvrigt kunne yde vi kunne tale med ham og hans fader nære og loyale forhold til moderen, og med denne dreng fik vi respekt for hans ordenlig omgang. Ved vort arbejde forsvart, hvorefter han gav sin fader en hørt moderens stemme sige: lag mig i ling af moderen, og at han da havde havde givet en meget negativ fremstil- En dreng fortalte mig, at hans fader barnets adfærd.

menhæng mellem de ting, der sker, og des godt være på vej til at finde en sam- stemme der falder imod det, kan vi såle- sig, ad på en bestemt måde, og hvis

lygt, magt, smerte, mishandling, sprogspillet omkring dette ord omfattet: eksempel betragter ordet vold, kan ordets betydningsindhold? Hvis vi for sproglige spil, der foregår omkring me er det, der høres i de forskellige og hvilket moralsk indhold. Hvis stem- andre ord og med hvilken følelses-tone i hvilke sammenhænge med hvilke barnet bruger et ord, i hvilken kontekst, begynder at forstå den måde hvorpå Hvad betyder det? Det betyder, at vi adgang til barnets sproglige verden. historier der fortælleres, får vi således barnets kultur og mangfoldigheden i de Samtidig med, at vi begynder at forstå barnets kultur.

gørelse, hvor terapeuten træder ind i stedet for en proces af kulturel delagtig- overværmer barnets særlige kultur, i vi som professionelle indoktrinerer eller skal blive en koloniseringsproces, hvor ligger en fare for, at terapi med børn eksperterne, "dem der ved bedst". Her der eksisterer en forestilling om, at vi er og fortolkninger af problemerne, fordi til at påtrykke andre vore forklaringer udgangspunkt er. Ellers kommer vi let spørgsmål for at forstå, hvad deres deres sproglige verden, og vi må stille kommunikere på. Vi må søge adgang til Børn har deres særlige, unike måde at lingstin og med brug af deres sprog. emterne ser den, ud fra deres udvik- sig om at forsøge at se verden som kli- menneskes sproglige verden. Det drejer cipper for hvordan man træder ind i et sen, gælder der de samme vigtige prin- Hvad enten klienten er barn eller vok- fra andre og samtidig er som alle andre. Mit svar er: Jeg tror, at de er forskellige Men er det så forskel på børn og andre?

Men er det så forskel på børn og andre? Barnets sproglige verden. Hvad enten klienten er barn eller vok- fra andre og samtidig er som alle andre. Mit svar er: Jeg tror, at de er forskellige Men er det så forskel på børn og andre?

Men er det så forskel på børn og andre? Barnets sproglige verden. Hvad enten klienten er barn eller vok- fra andre og samtidig er som alle andre. Mit svar er: Jeg tror, at de er forskellige Men er det så forskel på børn og andre?

At interviewe børn

antropologisk kulturel sammenhæng.

op at skabe en dialog, hvor de, børnene og deres familier, lærer os noget om deres liv. I dette ligger der en opfordring til os terapeuter til at tænke over vor magtposition og til ikke at overtøse vore fordomme til andre. Det er væsentligt, at vi ikke trænges os ind på menneskelig, at vi ikke koloniserer dem med vore ideer og konventioner. Folk fra den vestlige og tænkemåder. Folk fra den vestlige verden tror ofte, at vi har svarene på os og måske endda fortælle ting, som de ellers har fået forbud mod at omtale. I vore beskrivelser på at frigøre og bane vej for de muligheder, de unge gennem hans arbejde om betydningen af pronomens position; Wittgensteins gennem hans tanker om, at et ords mening er lig med dets brug (meaning as use), om det skabende udviklingsprincip (emergence), om individers sproglige verden (grammars), om sprogspil, om at moral skabes i samspil mellem individ og omverden, og om følelse og hensigt; Dewey gennem hans ideer om målet, om at al handling har et moralsk, et emotionelt og et hensigtsbestemt indhold; og endelig Bakhtin gennem hans tanker om stemmet og om identitetens vi-hed.

- Denne artikel bygger for en væsentlig del på mine kliniske erfaringer fra arbejde med børn, med deres familier og med deres netværk. Fremstillingen er selv sagt på mange måder præget af min personlige opfattelsesmåde. I første række er jeg taknemmelig for de synsmåder, jeg har lært af børnene - de har givet mig så meget. Andre påvirkninger

hvoradan den bør udøves, medføre, at barnet stilles over for andre modsætningsforhold. Hjemme skal barnet holde orden, det spiller ingen rolle i terapiformen måde; Lang fra Kensington Consultation Center, der har været min medarbejder og mentor i indførelsen af teoretiske ideer i klinisk praksis; Donaldson og Piaget gennem deres ideer om børns udvikling; McCarthy gennem hendes tanker om lærd ikke-viden; Cronen og Pearce gennem deres tanker om, hvordan mening skabes; Shotter om, hvordan hans arbejde om betydningen af pronomens position; Wittgensteins gennem hans tanker om, at et ords mening er lig med dets brug (meaning as use), om det skabende udviklingsprincip (emergence), om individers sproglige verden (grammars), om sprogspil, om at moral skabes i samspil mellem individ og omverden, og om følelse og hensigt; Dewey gennem hans ideer om målet, om at al handling har et moralsk, et emotionelt og et hensigtsbestemt indhold; og endelig Bakhtin gennem hans tanker om stemmet og om identitetens vi-hed.

hvoradan den bør udøves, medføre, at barnet stilles over for andre modsætningsforhold. Hjemme skal barnet holde orden, det spiller ingen rolle i terapiformen måde; Lang fra Kensington Consultation Center, der har været min medarbejder og mentor i indførelsen af teoretiske ideer i klinisk praksis; Donaldson og Piaget gennem deres ideer om børns udvikling; McCarthy gennem hendes tanker om lærd ikke-viden; Cronen og Pearce gennem deres tanker om, hvordan mening skabes; Shotter om, hvordan hans arbejde om betydningen af pronomens position; Wittgensteins gennem hans tanker om, at et ords mening er lig med dets brug (meaning as use), om det skabende udviklingsprincip (emergence), om individers sproglige verden (grammars), om sprogspil, om at moral skabes i samspil mellem individ og omverden, og om følelse og hensigt; Dewey gennem hans ideer om målet, om at al handling har et moralsk, et emotionelt og et hensigtsbestemt indhold; og endelig Bakhtin gennem hans tanker om stemmet og om identitetens vi-hed.

hvoradan den bør udøves, medføre, at barnet stilles over for andre modsætningsforhold. Hjemme skal barnet holde orden, det spiller ingen rolle i terapiformen måde; Lang fra Kensington Consultation Center, der har været min medarbejder og mentor i indførelsen af teoretiske ideer i klinisk praksis; Donaldson og Piaget gennem deres ideer om børns udvikling; McCarthy gennem hendes tanker om lærd ikke-viden; Cronen og Pearce gennem deres tanker om, hvordan mening skabes; Shotter om, hvordan hans arbejde om betydningen af pronomens position; Wittgensteins gennem hans tanker om, at et ords mening er lig med dets brug (meaning as use), om det skabende udviklingsprincip (emergence), om individers sproglige verden (grammars), om sprogspil, om at moral skabes i samspil mellem individ og omverden, og om følelse og hensigt; Dewey gennem hans ideer om målet, om at al handling har et moralsk, et emotionelt og et hensigtsbestemt indhold; og endelig Bakhtin gennem hans tanker om stemmet og om identitetens vi-hed.

hvoradan den bør udøves, medføre, at barnet stilles over for andre modsætningsforhold. Hjemme skal barnet holde orden, det spiller ingen rolle i terapiformen måde; Lang fra Kensington Consultation Center, der har været min medarbejder og mentor i indførelsen af teoretiske ideer i klinisk praksis; Donaldson og Piaget gennem deres ideer om børns udvikling; McCarthy gennem hendes tanker om lærd ikke-viden; Cronen og Pearce gennem deres tanker om, hvordan mening skabes; Shotter om, hvordan hans arbejde om betydningen af pronomens position; Wittgensteins gennem hans tanker om, at et ords mening er lig med dets brug (meaning as use), om det skabende udviklingsprincip (emergence), om individers sproglige verden (grammars), om sprogspil, om at moral skabes i samspil mellem individ og omverden, og om følelse og hensigt; Dewey gennem hans ideer om målet, om at al handling har et moralsk, et emotionelt og et hensigtsbestemt indhold; og endelig Bakhtin gennem hans tanker om stemmet og om identitetens vi-hed.

hvoradan den bør udøves, medføre, at barnet stilles over for andre modsætningsforhold. Hjemme skal barnet holde orden, det spiller ingen rolle i terapiformen måde; Lang fra Kensington Consultation Center, der har været min medarbejder og mentor i indførelsen af teoretiske ideer i klinisk praksis; Donaldson og Piaget gennem deres ideer om børns udvikling; McCarthy gennem hendes tanker om lærd ikke-viden; Cronen og Pearce gennem deres tanker om, hvordan mening skabes; Shotter om, hvordan hans arbejde om betydningen af pronomens position; Wittgensteins gennem hans tanker om, at et ords mening er lig med dets brug (meaning as use), om det skabende udviklingsprincip (emergence), om individers sproglige verden (grammars), om sprogspil, om at moral skabes i samspil mellem individ og omverden, og om følelse og hensigt; Dewey gennem hans ideer om målet, om at al handling har et moralsk, et emotionelt og et hensigtsbestemt indhold; og endelig Bakhtin gennem hans tanker om stemmet og om identitetens vi-hed.